

ЗМІСТ, ФОРМИ І МЕТОДИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ ЗІ СТУДЕНТСЬКОЮ МОЛОДДЮ У СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

THE CONTENT, FORMS AND METHODS OF EDUCATIONAL WORK WITH THE STUDENTS YOUTH IN MODERN HIGHER SCHOOLS

Належний рівень організації молодіжного руху є пріоритетною умовою утвердження демократичного устрою. Світова практика та вітчизняний досвід свідчать, що в житті країни, особливо в переломні моменти її історії, провідну роль відіграє молода генерація. Громадянське суспільство є певною системою самостійних і незалежних від держави суспільних інститутів, які забезпечують умови та можливості для самореалізації громадян, захисту їхніх інтересів і прав, впливу на владу та контролю за її діяльністю. Основними інститутами є громадські організації, особливо молодіжні. Сьогодні більшість молодіжних об'єднань в Україні показали себе активними поборниками позитивних змін, учасниками процесів, з думкою яких потрібно рахуватися на всіх рівнях державного управління і громадянського самоуправління.

Ключові слова: товариства, виховна діяльність, університет, Буковина, молодь.

Надлежащий уровень организации молодежного движения является приоритетным условием утверждения демократического устройства. Мирровая практика и опыт свидетельствуют, что в жизни страны, особенно в переломные моменты ее истории, ведущую роль играет молодая генерация. Гражданское общество представляет собой определенную систему самостоятельных и независимых от государства общественных институтов, обеспечивающих условия и возможности для самореа-

лизации граждан, защиты их интересов и прав, влияния на власть и контроля за ее деятельностью. Основными институтами являются общественные организации, особенно молодежные. И сегодня большинство молодежных объединений в Украине показали себя активными поборниками положительных изменений, участниками процессов, с мнением которых нужно считаться на всех уровнях государственного управления и гражданского самоуправления.

Ключевые слова: общества, воспитательная деятельность, университет, Буковина, молодежь.

An adequate level of organization of the youth movement is a prerequisite for the establishment of a democratic system. World practice and domestic experience show that the young generation plays a leading role in the life of the country, especially in the critical moments of its history. Civil society is a system of independent and independent state institutions that provide conditions and opportunities for self-realization of citizens, protection of their interests and rights, influence on power and control over its activities. The main institutions are public organizations, especially youth. Today, the majority of youth associations in Ukraine have shown themselves to be active promoters of positive changes, participants in processes, which should be considered at all levels of government and civil governance.

Key words: societies, educational activity, university, Bukovina, youth.

УДК 378.015.31:172

Кожокар М.В.,

канд. пед. наук,
викладач кафедри фізичного виховання
Чернівецького національного
університету
імені Юрія Федьковича

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Нинішній навчально-виховний процес, наукова робота, професіоналізація та гуманітаризація освіти складають основу навчання студента сучасного закладу вищої освіти. Саме у цьому контексті здійснюється процес гуманітаризації освіти в університеті, основне завдання якої полягає у подоланні одновимірності молодого фахівця, зумовленої професійною підготовкою, та сприянні формування у нього основ гуманного світогляду. Тому назріла необхідність переходу від пасивної, виконавської життєвої настанови, яка нещодавно домінувала в масовій свідомості, до активної, самостійної позиції. На сучасну студентську молодь покладена відповідальна місія формувати «ядро української інтелігенції на основі національної ідеї» (Концепція національного виховання студентської молоді, 2009). Зважаючи на роль молоді у становленні громадянського суспільства та демократичному поступі країни, стає зрозумілою актуальність виховання молодих людей такими громадянами, які усвідомлювали б свої політичні, громадянські та соціальні права й обов'язки, бачили б себе носіями суверенітету, джерелом влади, свідомими суб'єктами політичної діяль-

ності, людьми, відповідальними за наслідки своїх дій, за майбутнє своєї країни і світової спільноти в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Для розв'язання проблем організації виховної роботи зі студентською молоддю через залучення її у молодіжні об'єднання є історичний досвід, перевірена часом практика.

Відомо, що діяльність студентських товариств і організацій є однією з яскравих сторінок української історії. Проведений аналіз праць дослідників українського громадського руху (Л. Березівської, Г. Білавич, В. Вихрущ, Т. Дудка, Д. Герцюка, І. Зуляк, О. Кін, О. Коновця, Б. Кришук, В. Мокляка, Р. Найди, І. Руснака, Н. Побірченко, Б. Савчука, К. Трибулькевич, С. Черкасової, І. Шоробури та ін.) доводить, що українські студентські товариства в різні часи були осередками наукового і товариського життя молоді з вищих навчальних закладів; організаціями, які відстоювали права й інтереси слухачів вищих навчальних закладів, дбали про покращення їхнього матеріального добробуту, підвищення культурно-освітнього рівня академічної молоді та широких народних мас. Студентські організації відіграли важливу роль у становленні

української національно свідомої інтелігенції, сприяли національному вихованню й формуванню чіткої ідейної позиції молоді.

Окремої уваги заслуговують студентські товариства Буковини. Сьогодні їх діяльність у різних сферах громадського життя краю є досить активною і помітною. По суті, це добровільні студентські об'єднання, що організовуються у ЗВО з метою залучення студентів до громадсько-виховної, спортивно-оздоровчої та науково-дослідної роботи; вони є важливим засобом підвищення якості підготовки і виховання спеціалістів, духовного та морально-етичного зростання молодого покоління.

Зазначимо, що досі не досліджено функціонування студентських товариств Буковини в педагогічному ракурсі. Окремі аспекти виховного й освітнього потенціалу студентських об'єднань краю фрагментарно висвітлено в контексті історико-педагогічних розвідок Н. Гнесь, І. Дутчак, Т. Завгородньої, В. Звоздецької, Л. Кобилянської, В. Мужичка, С. Осачука, Л. Платаш, І. Стражнікової, Б. Ступарика, Л. Тимчук, Ю. Тумака, Т. Шоліної, В. Филипчука, О. Цибанюк.

Гостро назріла потреба переосмислення сутності й сенсу виховної роботи зі студентською молоддю, вдосконалення освітнього процесу відповідно до сучасних вимог, розробки й апробації системного, науково обґрунтованого і довготермінового плану дій, результати якого стануть відчутними в близькій перспективі. Велику роль у питаннях виховання сучасного студентства дослідники відводять громадським організаціям (Е. Головаха, Т. Гребеник, В. Кулик, Л. Ніколенко, А. Панчук, С. Чернета, В. Філіпчук, Т. Ціпан, І. Ящук).

Окремі аспекти виховного потенціалу студентських об'єднань висвітлені в контексті історико-педагогічних розвідок (Т. Завгородня, Н. Гнесь, І. Дутчак, В. Звоздецька, Л. Кобилянська, С. Осачук, Л. Платаш, І. Стражнікова, Б. Ступарик, Л. Тимчук, Ю. Тумак, Т. Шоліна та ін.).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У сфері функціонування студентських товариств Буковини недостатньо уваги приділяється їх діяльності у різних аспектах громадського життя краю. Тому актуальним залишається завдання залучення студентів до громадсько-виховної, спортивно-оздоровчої та науково-дослідної роботи як засобу підвищення якості підготовки й виховання спеціалістів, духовного та морально-етичного зростання молодого покоління.

Мета статті – проаналізувати виховну роботу в студентських товариствах Чернівецького університету Буковини задля впровадження її в роботу сучасних студентських організацій ЗВО.

Виклад основного матеріалу. У Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федь-

ковича сформовано низку напрямів діяльності у системі гуманітарно-виховної політики, а саме: національно-патріотичний; культури, мистецтва і дозвілля; спортивно-оздоровчий; соціально-психологічної роботи та превентивного виховання; діяльності студентського парламенту і студентського профкому; туристичної діяльності та співпраці у рамках ЮНЕСКО; інформаційної діяльності та зв'язків із засобами масової інформації.

Аналізуючи звіт проректора з науково-педагогічної роботи з питань навчально-виховного процесу Т.В. Марусик за 2016–2017 н. р., визначаємо національно-патріотичний напрям як один із основних векторів діяльності університету у сфері гуманітаризації освіти [1; 2].

Проведення традиційного «Дня вишиванки» збіглося із днем депортації кримськотатарського народу, саме тому загальноуніверситетські святкові урочистості було переформатовано у заходи на факультетах та інститутах.

Участь студентів у акціях, ініційованих громадськими організаціями краю щодо підтримки буковинських військовослужбовців, які перебувають у зоні АТО, полягає у зборі благодійних внесків та участі в історичній військово-патріотичній грі «Квест Козацька Покрова», присвяченій Дню українського козацтва та Дню захисника України (22 жовтня 2016 р.). Кількість учасників патріотичного квесту становила 36 (!) студентів усіх закладів вищої освіти Буковини.

Кількість учасників саме таких заходів зростає з кожним роком – у конкурсах «Студент / студентка року», «Університет має талант», народної та естрадної пісні «Живиця», «Брейн-ринг» у 2017 р. взяли участь вдвічі більше студентів порівняно з 2010 р. Популярності серед дівчат набули конкурси «Міс Чернівці» та «Міс Західна Україна», студентська збірна КВК.

Серед рідкісних мистецьких дійств, проведених протягом 2015–2016 та 2016–2017 рр., – авторська програма кобзаря-лірника О. Триуса, персональна виставка Народного художника України М. Отковича «Нація, історія, культура», презентація книги відомої буковинської писанкарки Н. Суруджій «Писанки наших бабусь», творча зустріч із лідером гурту «Антитіла», яка викликала неабиякий інтерес у студентів. Велику кількість учасників можна пояснити рекламою подій представниками студентського профкому і парламенту в гуртожитках.

В активізації спортивно-масової роботи університету значну роль відіграло зміцнення матеріальної бази: відкрито новий сучасний спортивний майданчик зі штучним покриттям, функціонують тенісний корт, шаховий і більярдний клуб, діє спортивний клуб «Університет».

Значну увагу приділено діяльності органів студентського самоврядування: студентським парламентом і профкому. Діяльність органів студентського

самоврядування базована на принципах добровільності, колегіальності, відкритості; виборності та звітності; рівності права студентів на участь у самоврядуванні; незалежності від впливу політичних партій тощо.

Проте підтримуємо думку соціологів, педагогів, психологів про те, що пріоритетною функцією сучасного студентського руху є лише розв'язання соціально-економічних проблем студентства, захист їхніх прав та інтересів [5].

Цей перелік можна умовно поділити на 2 групи положень, перша з яких найпотужніша – економічні переваги: користь, «зиск» від членства, дешевого літнього відпочинку, економія власних коштів за допомогою «Профспілкової ID-картки студента ЧНУ» тощо. Друга група презентує можливість пошуку роботи через «центр кар'єри» та «цікаве і незабутнє студентське життя» [1; 2; 7].

Типовими рисами сучасного студента вважаються самостійність і прагматичність у діях, бажання вчитися, здобувати вищу освіту задля певного соціального статусу, саморозвитку та самореалізації. Але його особливістю визнано зниження культурних запитів, нехтування ціннісними орієнтаціями, кризу життєвих ідеалів, втрату духовних орієнтирів. Ще однією знаковою рисою названо досить низький рівень соціальної активності й навіть втрату свідомої громадянської позиції [5; 6].

Отже, незважаючи на різноманітну і систематичну виховну діяльність, традиційно організовану Радою з гуманітарної освіти і виховання, відділом із виховної роботи та гуманітарної освіти, деканами факультетів і директорами інститутів, кураторами і викладачами, спостерігається недостатній рівень участі на добровільних засадах студентів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Причинами такого становища називаємо несформовану культуру громадської активності, прагнення студентів вирішувати лише особисті соціально-економічні проблеми, адресну зацікавленість у заходах лише спортивно-розважального характеру та необізнаність в історичних традиціях громадського руху студентів власного університету.

Упродовж досліджуваного періоду на Буковині накопичено значний досвід організації студентських товариств, вивірено часом низку організаційно-педагогічних засад виховної діяльності, спектр яких постійно розширювався. Чинниками змін ставали різні державно-політичні режими, регіональні особливості, вимоги суспільства до громадського руху взагалі тощо. Його зміст та ідеї заслуговують на узагальнення і творче використання в сучасній практиці виховання студентської молоді в умовах вищого навчального закладу.

Інтегрування ефективних історичних ідей організації виховного процесу в студентських спілках краю до функціонування органів студентського

самоврядування ЗВО під час круглих столів, прес-конференцій, програм студентського радіо і статей для студентської газети, оформлення стендів тощо розглядається нами як можливість стимулювання процесу формування саме добровільних засад активної участі у громадському студентському русі, власної соціальної позиції щодо подій, що відбуваються в світі, країні, регіоні, рідному університеті. З метою ознайомлення студентів з історією Чернівецького університету, з особливостями діяльності студентських формацій, у газеті «Newформат» представлена низка тематичних статей, підготовлений і розміщений на інформаційних стендах ілюстрований матеріал – «Корпорація студентів «Запороже» – школа виховання молодого покоління українських патріотів» [3; 4].

Практичні рекомендації щодо розвитку громадського студентського руху в системі освіти України, зокрема організації виховної діяльності в його мережі, охопили такі взаємопов'язані платформи: розвиток і вдосконалення змісту, методів, форм, засобів організації виховної діяльності студентських організацій у навчальних закладах України різного типу; підвищення ефективності керівництва й управління нею. Вищезазначене дає підстави вважати за доцільне: запровадження свідомої персональної відмови молоді від організації заходів розважального характеру в період ведення на території країни бойових дій, днів жалоби тощо. Прикладом такої громадської позиції було солідарне вето українського академічного товариства «Союз» на будь-які свята та розваги протягом сербсько-турецької війни (1876 р.); збереження та розвитку традиції активної участі в діяльності студентського громадського руху представників професорсько-викладацького складу вищих навчальних закладів, але не з контролюючою функцією, а на засадах повноцінної співпраці; заохочення студентів-представників різних національностей до популяризації власних культурних традицій, об'єднання з цією метою у спілки та товариства, до співпраці етнічних громадських об'єднань краю; використання традиції наступності та нерозривності зв'язків дійсних і колишніх студентів-членів громадських організацій, що підтримувалася у товариствах університету досліджуваного періоду, зокрема етнічних корпорацій, збереження зв'язків між дійсними та почесними членами, заохочення їх до участі в заходах університетського, регіонального та державного масштабу.

Висновки. Дослідивши проблему, ми зробили висновок, що у виховній діяльності студентських товариств Чернівецького університету досліджуваного періоду визначено низку напрямів, притаманних саме етнічним спілкам, зокрема національно-пропагандистський, освітньо-виховний, культурно-мистецький, підготовку «товариських» кадрів.

Саме тому реалізація конкретних методів виховання здійснювалася шляхом організації лекцій, читань і курсів із національної історії та літератури; танцювальних, літературних і музичних вечорів; розважальних концертів, розваг і свят; екскурсій і прогулянок, спортивних змагань, турнірів та велопробігів, парадів; з'їздів тощо.

Отже, незважаючи на різноманітну і систематичну виховну діяльність, спостерігається недостатній рівень участі на добровільних засадах у заходах сучасної студентської молоді, визначено причини – несформовану культуру громадської активності, прагнення вирішувати власні соціально-економічні проблеми, адресну зацікавленість у спортивно-розважальних заходах.

Зазначене вище дає підстави стверджувати, що результати дослідження мають реальне практичне значення та перспективи використання в підготовці наукових досліджень, навчальної літератури з історії педагогіки, історії фізичної культури і спорту, з теорії і практики навчання й виховання, із соціальної педагогіки, політології, а також у викладанні відповідних навчальних дисциплін у педагогічних і фізкультурних ЗВО.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Звіт про діяльність університету у гуманітарній сфері у 2015–2016 рр. URL: <https://drive.google.com/file/d/0B7Bpv7uaLcJwZWR6NEVXa1lKNXM/view>.
2. Звіт про діяльність університету у гуманітарній сфері у 2016–2017 рр. URL: <https://drive.google.com/file/d/0B1ffApaX3KANQ2oyRHZUdHJnRjQ/view>.
3. Кожокар М.В. Аспекти трансформації напрямів діяльності молодіжних товариств у нові студентські організації (Буковина, міжвоєнний період). Молодий вчений. Херсон, 2017. С. 163–166.
4. Кожокар М.В. Специфіка формування особистості в етнічних студентських товариствах Буковини Австро-Угорського та Румунського періодів. Педагогічні науки: теорія. Історія, інноваційні технології. Суми, 2017. № 5 (69). С. 105–121.
5. Кулик В. Сучасний організований молодіжний рух в Україні як об'єкт наукового дослідження. Humanitarians on XXI. URL: [http://varianty.org.ua/Humanitarians onXXI/Kulyk.htm](http://varianty.org.ua/Humanitarians%20onXXI/Kulyk.htm).
6. Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 рр. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250360515>.
7. Hnes Nataliya. Trends and perspectives in physical culture and sports: The VI-th Edition international scientific conference. Suceava: University "Ștefancel Mare". P. 270–276.